

#COVID-19

FORCE MAJEURE

Pastaruoju metu labai dažnai kyla klausimas, ar Lietuvos Vyriausybės paskelbtas karantinas yra aplinkybė, dėl kurios verslas gali atsisakyti vykdyti nuomos ar kitokią sutartį. Taip pat klientai teiraujasi dėl Prekybos, pramonės ir amatų rūmų išduotos nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybes liudijančios pažymos teisinės reikšmės.

Atsižvelgdami į aukščiau pateiktus klausimus, toliau pateikiame esminių teisinių niuansų apžvalgą:

- LR Civilinio kodekso (CK) 6.127 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad **prievolė baigiasi, kai jos negalima įvykdyti dėl nenugalimos jėgos, už kurią skolininkas neatsako**. Išimtinai atleidimui nuo sutartinės atsakomybės yra skirtas CK 6.212 straipsnis, kurio 1 dalis nurodo, kad šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų padarinių atsiradimui, t. y. kad sutartis neįvykdyta dėl nenugalimos jėgos.
- Nenugalimos jėgos **faktą privalo įrodyti skolininkas**.
- CK 6.212 straipsnio 1 dalyje taip pat įtvirtinta taisyklė, kad **nenugalima jėga nelaikoma tai, kad rinkoje nėra reikalingų prievolei vykdyti prekių**, sutarties šalis neturi reikiamų finansinių išteklių arba skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievoles. Taigi teisės normoje, kurioje atskirai pabrėžiama, kokios aplinkybės, dėl kurių sutarties šalis neįvykdė sutartimi prisiimtų įsipareigojimų, nelaikomos nenugalimos jėgos aplinkybėmis, yra atskirai specialiai pažymima, kad *force majeure* aplinkybėmis nelaikomos aplinkybės, kai sutartis neįvykdyta dėl ją privalančios vykdyti sutarties šalies kontrahentų padarytų pažeidimų.
- Įstatymai numato, kad **nenugalima jėga nelaikoma tai, kad sutarties šalis neturi reikiamų finansinių išteklių**. Todėl sunkmetis ar įprasti finansiniai sunkumai neatleidžia nuo prievolių apmokėti sąskaitas, tarp jų ir sąskaitas už nuomą. Žinoma, šiuo atveju klientams patariame visų pirma kuo greičiau inicijuoti derybas padedant profesionalams.
- Prekybos, pramonės ir amatų rūmai Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka išduoda nenugalimos jėgos aplinkybes liudijančias pažymas. Kasacinis teismas yra pasisakęs dėl šios pažymos teisinės reikšmės: Prekybos, pramonės ir amatų rūmų **išduota nenugalimos jėgos aplinkybes liudijanti pažyma, kaip tokia, nesukuria materialinių teisinių padarinių**. Materialinius teisinius padarinius, t. y. atleidimą nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, civilinės atsakomybės netaikymą (CK 6.212, 6.253 straipsniai) lemia nenugalimos jėgos aplinkybių buvimas, bet ne jas liudijančios pažymos išdavimas. Nenugalimos jėgos aplinkybes liudijanti pažyma turi tik procesinę teisinę reikšmę, nes vertintina tik kaip įrodymas civilinėje byloje dėl sutartinių įsipareigojimų vykdymo ar civilinės atsakomybės taikymo (CPK 177 straipsnio 2 dalis).
- Prekybos, pramonės ir amatų rūmų išduota **pažyma dėl nenugalimos jėgos ta apimtimi, kiek joje pateiktas teisinis tam tikrų aplinkybių vertinimas, nelaikytina prima facie įrodymu** CPK 197 straipsnio požiūriu, nes faktų teisinis vertinimas yra teismo prerogatyva ir jo nesaisto kitų asmenų pateiktas teisinis vertinimas ir kvalifikavimas.

Būtina pabrėžti, kad su karantinu susiję draudimai gali būti pripažįstami *force majeure* aplinkybe, tačiau kiekvieną atvejį reikia vertinti atskirai, įvertinant konkrečius sutartinius įsipareigojimus ir sutarčių normas.